

En beskrivning av slutbetygen i grundskolan 2009

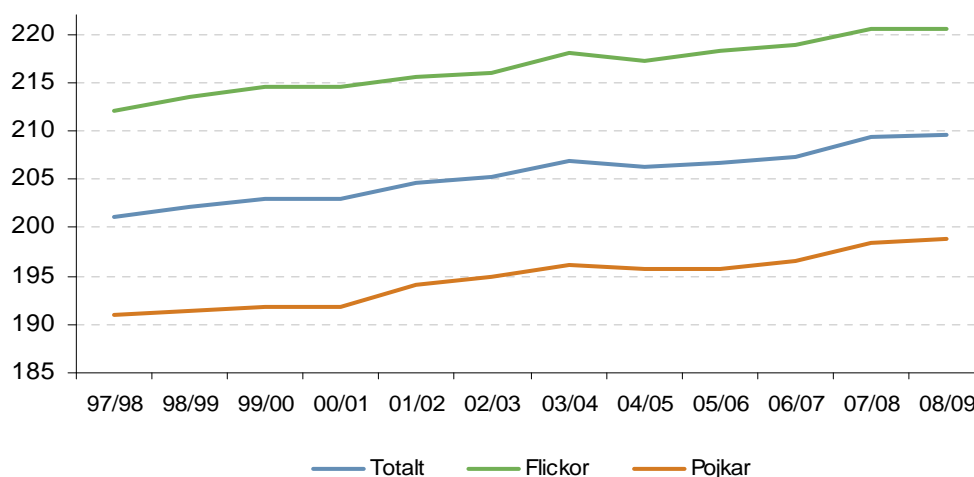
Slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade systemet delades ut för första gången våren 1998. Betygen sätts utifrån de mål som eleverna enligt kursplanerna ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret och med hjälp av fastställda betygskriterier.

Meritvärdet fortsätter att öka

Inför valet till gymnasieskolan beräknas elevernas meritvärde. Det beräknas som summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg (Godkänt räknas som 10 poäng, Väl Godkänt som 15 poäng och Mycket Väl Godkänt som 20 poäng). Det högsta möjliga meritvärdet är 320 poäng.

Det första läsåret med det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet, 1997/98, var det genomsnittliga meritvärdet 201,2. Därefter har det genomsnittliga meritvärdet successivt ökat och uppgick 2008/09 till 209,6. Under de senaste två läsåren har det genomsnittliga meritvärdet ökat med 2,3 poäng och med 0,3 från föregående läsår.

Diagram 1. Genomsnittligt meritvärde i årskurs 9 läsåren 1997/98–2008/09



Flickorna har liksom tidigare läsår ett betydligt högre genomsnittligt meritvärde än pojkarna. Könsskillnaden har varit ungefär lika stor sedan läsåret 1997/98 och har varierat mellan 21 och 23 meritpoäng. Våren 2009 var flickornas genomsnittliga meritvärde samma som föregående år, 220,6, medan pojkarnas var 198,9, en ökning med 0,4 meritpoäng jämfört med föregående läsår.

En av tio saknar behörighet till gymnasieskolan

För att en elev ska vara behörig att söka till gymnasieskolans nationella och specialutformade program krävs lägst betyget Godkänt i ämnena engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk. För de elever som inte uppnår behörighet är det individuella programmet tillgängligt. Andelen behöriga till gymnasieskolan minskade från 91,4 procent våren 1998 till 89,2 procent våren 2001. Därefter har andelen behöriga varierat mellan 88,8 och 89,9 procent. Våren 2009 var andelen behöriga 88,8 procent, vilket är den lägsta andelen sedan våren 1998 då slutbetyg enligt det mål- och kunskapsrelaterade systemet delades ut för första gången.

Det var en högre andel behöriga till gymnasieskolan bland flickorna (89,9 %) jämfört med pojkarna (87,6 %). Pojkarnas andel har minskat med 0,3 procentenheter medan flickornas andel är oförändrad jämfört med föregående läsår.

Elever som inte uppnår behörighet till gymnasieskolans nationella och specialutformade program

Det finns en markant skillnad i betyg mellan olika elevgrupper, framförallt utifrån föräldrars utbildningsbakgrund men även utifrån svensk/utländsk bakgrund och kön. I gruppen elever som inte uppnår behörighet har knappt åtta av tio elevers föräldrar enbart gymnasial eller lägre utbildning. En av tre har utländsk bakgrund och även pojkar är överrepresenterade bland dem som inte uppnår behörighet till gymnasieskolan.

För de elever som är födda utomlands har de som uppnått behörighet varit i Sverige i genomsnitt 5 år längre än dem som inte uppnått behörighet, (9 respektive 5 år). Av de elever som inte uppnår behörighet går endast 1 av 20 elever i fristående skola.

Att inte uppnå behörighet innebär att eleven inte uppnått målen i ett eller flera av ämnena engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk. I den elevgruppen uppnådde 44 procent målen i två ämnen, 22 procent i ett ämne och 34 inte i något av de tre ämnena våren 2009. Det var 49 procent som uppnådde målet för Godkänt i svenska/svenska som andraspråk. Motsvarande andelar för ämnena engelska och matematik var 37 respektive 24 procent.

Föräldrars utbildningsnivå har betydelse för elevernas resultat

Elever med föräldrar med grundskoleutbildning hade ett genomsnittligt meritvärde på 159,4 våren 2009. Elever med minst en gymnasieutbildad förälder hade ett genomsnittligt meritvärde på 193,9 och elever med minst en högskoleutbildad förälder hade ett genomsnittligt meritvärde på 231,4. Jämfört med för tre år sedan har det genomsnittliga meritvärdet sjunkit med knappt 6 poäng för elever med föräldrar med grundskoleutbildning. För elever med minst en högskoleutbildad förälder har istället en ökning skett med 2 poäng.

Drygt 95 procent av eleverna med minst en högskoleutbildad förälder uppnådde behörighet till gymnasieskolan våren 2009. Motsvarande andel för elever vars föräldrars högsta utbildningsnivå är gymnasieskola respektive grundskola var 86 respektive 64 procent. I jämförelsen med läsåret 2005/06 har andelen behöriga sjunkit med 6 procentenheter för elever med grundskoleutbildade föräldrar medan behörigheten är oförändrad för elever med minst en högskoleutbildad förälder.

Andelen elever som saknar betyg i minst ett ämne följer samma mönster, 13 procent för elever med minst en högskoleutbildad förälder, 28 procent för elever vars föräldrars högsta utbildningsnivå är gymnasieskola och 54 procent för elever vars föräldrars högsta utbildningsnivå är grundskola.

Elever som invandrat till Sverige efter skolstart har svårt att uppnå målen

Elever med utländsk bakgrund är en heterogen grupp. En elev i årskurs 9 med utländsk bakgrund kan vara född i Sverige och ha två utländska föräldrar, men kan också själv ha invandrat före eller under sin skoltid. Eleverna med utländsk bakgrund redovisas i tre undergrupper: elever födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar, elever som invandrat före 2000 (före ordinarie grundskolestart) samt elever som invandrat 2000 eller senare.

Skillnaden i det genomsnittliga meritvärdet mellan elever med utländsk bakgrund som är födda i Sverige och elever som invandrat till Sverige före ordinarie skolstart var liten, 200,8 respektive 201,5 våren 2009. Elever födda utanför Sverige som har invandrat efter ordinarie skolstart hade ett betydligt lägre genomsnittligt meritvärde jämfört med de två förra grupperna, 158,0.

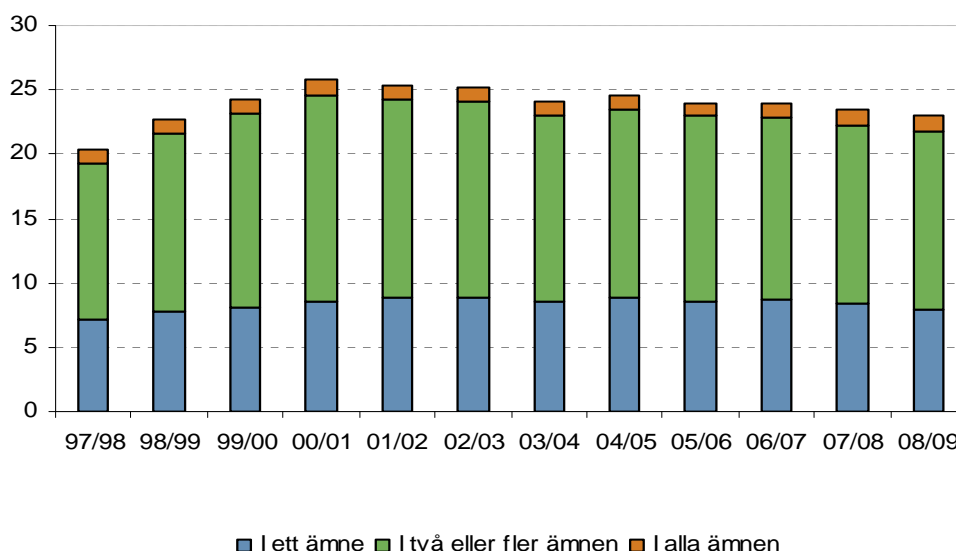
Av de 18 500 eleverna med utländsk bakgrund har 5 200 invandrat till Sverige efter ordinarie skolstart. I denna elevgrupp var det 53 procent som var behöriga till gymnasieskolan dvs. de klarade minst betyget Godkänt i engelska, matematik och svenska/svenska som andraspråk. Andelen behöriga till gymnasieskolan i gruppen har minskat med 1 procentenhet jämfört med föregående läsår. I gruppen gick endast två av fem ut grundskolan med minst betyget Godkänt i alla lästa ämnen. Av alla elever med utländsk bakgrund var det 75 procent som är behöriga till gymnasieskolan och tre av fem gick ut grundskolan med minst betyget Godkänt i alla lästa ämnen.

Fler uppnår målen i alla ämnen

Sedan våren 2005 har andelen elever som uppnår målen i alla ämnen ökat från 75,5 procent till 77,0 procent. Det innebär att 23,0 procent av de elever som avslutade grundskolan våren 2009 inte uppnådde kunskapsmålen i ett eller flera ämnen. Motsvarande lägsta andel var 20,4 procent våren 1998.

Av de elever som avslutade årskurs 9 våren 2009 var det 7,9 procent som inte fick betyg i ett ämne, 13,9 procent i två eller fler ämnen och 1,2 procent som inte uppnådde målen i något ämne.

Diagram 2. Andel elever som saknar betyg i ett ämne, två eller flera ämnen eller alla ämnen i årskurs 9 läsåren 1997/98–2008/09



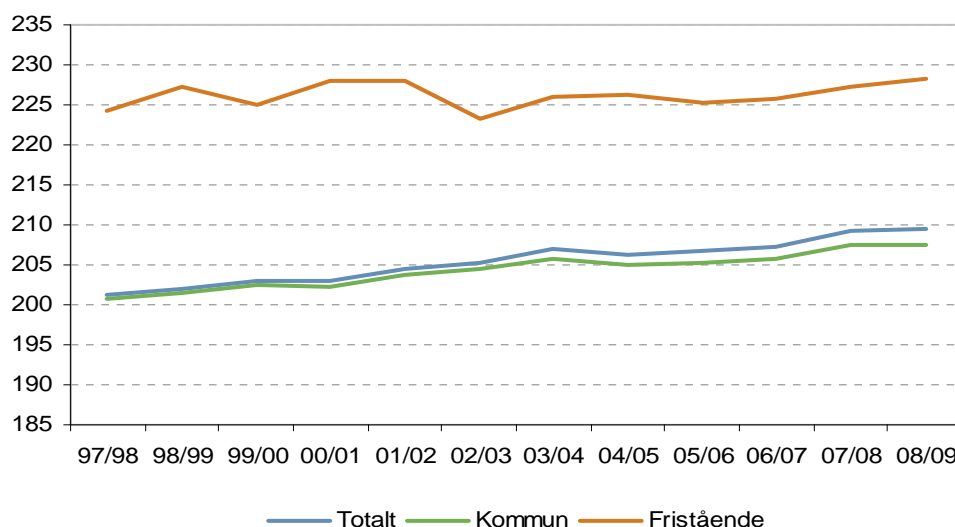
Det finns skillnader mellan de olika ämnena. Ämnen som har låg andel elever som inte uppnår kunskapsmålen är svenska, slöjd, bild, hem- och konsumentkunskap och musik. Under hela perioden sen våren 1998 har respektive andel legat nära eller under 5 procent.

Kemi och fysik är ämnen med hög andel elever som inte uppnår målen i årskurs 9. Andelarna för kemi och fysik har successivt ökat med 2,4 procentenheter sedan våren 1998 till 10,5 respektive 10,0 våren 2009. Sedan våren 1998 har andelen elever som inte uppnår målen i ämnet matematik ökat från 5,3 till 7,4 procent, och i svenska som andraspråk har en ökning skett från 16,3 till 25,5 procent. Trots att antalet elever som läser svenska som andraspråk mer än fördubblats på elva år, till 7 338 elever 2009, är det fortfarande en liten andel av eleverna i årskurs 9. Det gör att resultaten i den här gruppen är mer känslig för variationer. I engelska har andelen som inte uppnår målen varierat mellan 4,6 och 6,1 procent under perioden och låg våren 2009 på 6,0 procent. Flickor uppnår målen i större utsträckning än pojkar i alla ämnen utom i ämnet idrott och hälsa.

Högre betyg i fristående skolor

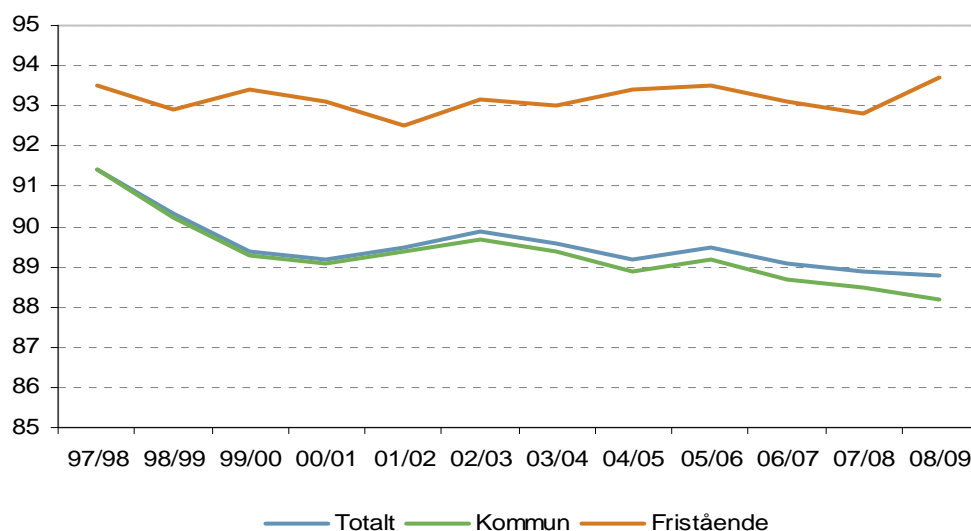
Knappt 11 procent av eleverna i årskurs 9 går i fristående skolor. Eleverna i de fristående grundskolorna har högre betyg än eleverna i den kommunala skolan. Det genomsnittliga meritvärdet för fristående skolor har ökat mellan läsåren 1997/98 och 2007/08 från 224,2 till 228,2 medan det genomsnittliga meritvärdet för skolor med kommunal huvudman har ökat från 200,8 till 207,4.

Diagram 3. Genomsnittligt meritvärde för skolor med kommunal respektive fristående huvudman mellan läsåren 1997/98–2008/09.



Andelen elever behöriga till gymnasieskolan är 5,5 procentenheter högre i fristående skolor (93,7 procent jämfört med 88,2). I jämförelse med läsåret 1997/98 har andelen behöriga till gymnasieskolan minskat för kommunala huvudmän med 3,2 procentenheter medan behörigheten bland eleverna på fristående skolor har varit mer jämnt fördelad under hela perioden. Fristående skolor har en mer homogen elevsammansättning jämfört med kommunala skolor. Kommunala huvudmän har skolor med låg och hög andel behöriga till gymnasieskolan. Våren 2009 hade tre av fyra fristående skolor högre än 91,7 procent behörighet och av de kommunala skolorna hade hälften högre än 89,8 procent.

Diagram 4. Andelen behöriga till gymnasieskolan, kommunal och fristående huvudman läsåren 1997/98–2008/09.

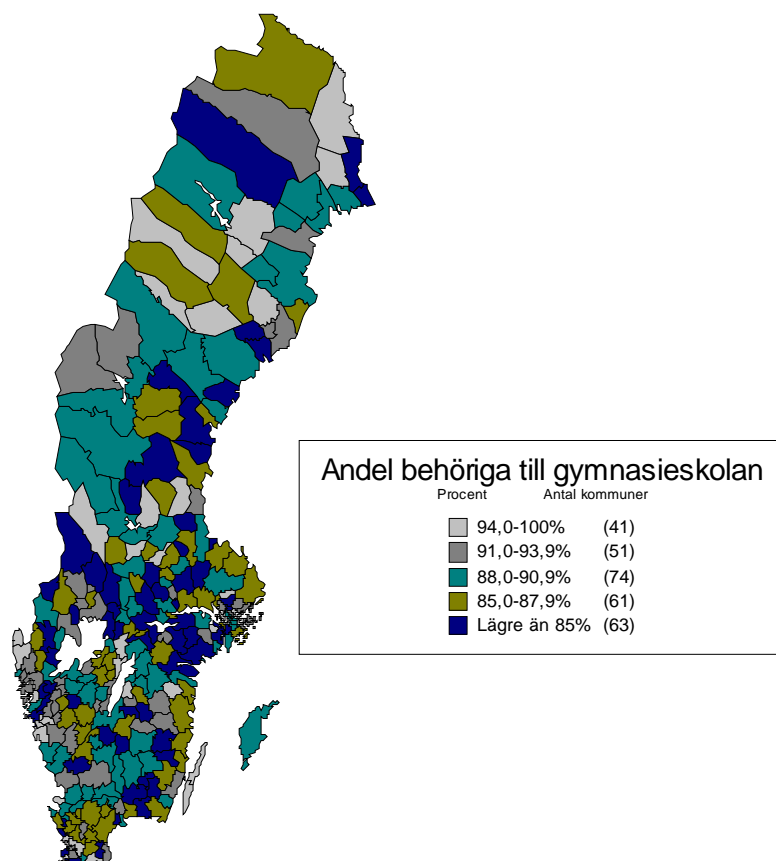


Kommunala skillnader

Följande redovisning av olikheter mellan kommuner baseras enbart på uppgifter från skolor med kommunal huvudman, dvs resultat från fristående skolor är inte med. Skillnaderna i det genomsnittliga meritvärde varierar mellan kommunerna från 177,1 till 254,9 våren 2009. I fyra kommuner hade pojkarna ett högre genomsnittligt meritvärde än flickorna. Andelen som är behöriga till gymnasieskolan varierade också stort mellan kommunerna från 72 till 99 procent av eleverna.

Skolorna i kommungruppen förortskommuner har den högsta andelen elever, 91 procent, som uppnår behörighet. Lägsta andelen finns i kommungruppen storstäder där 85 procent är behöriga

Karta 1. Andel behöriga till gymnasieskolan i årskurs 9 läsåret 2008/09 per kommun. Avser enbart kommunala skolor.



Tabeller på Skolverkets webbplats

Vill du se de aktuella tabellerna där uppgifterna är hämtade så hittar du dem på Skolverkets webbplats under ”statistik”. Där finns statistik om betygen i årskurs 9 för läsåret 2008/09 på riks-, läns-, kommun- och skolnivå.